

LUKE LUCIW

**T. SHEVCHENKO —
BARD OF UKRAINIAN
GLORY AND FREEDOM**

**SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY
& SVOBODA PRESS**

New York — Jersey City

83(0=Укр)
ч. 37

ЛУКА ЛУЦЬВ

**Т. ШЕВЧЕНКО —
СПІВЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ
СЛАВИ І ВОЛІ**

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНІЗНАВСТВА
МІНІСТЕРСТВА НАУКИ ТА
ОСВІТИ УКРАЇНИ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

№ 430

**НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА
і „СВОБОДА”**

Нью Йорк — Джерзі Сіті

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Подай душі убогій силу,
Щоб огненно заговорила,
Щоб слово пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило,
І на Україні понеслось,
І на Україні святилось
Те слово, Божеє кадило,
Кадило істини. Амінь.

„Неофіти”, 1857.

Цього року минає 150 років, як в родині кріпака народилося дитя, що 26 років пізніше, в 1840-му році, видало книжечку своїх поезій, якими „огненно заговорило” до свого поневоленого і приспаного ворогого народу. Слово Тараса Шевченка „пламенем взялось”, воно „розтопило” українцям серця і понеслось по всій українській землі і несеться по ній і досі. Це „кадило істини” знане всюди, де живуть українці в країнах вільного світу, які читають в „Кобзарі” про те, що „правда оживе, натхне, накличе, нажене не ветхеє, не древле слово розтленнеє, а слово нове між людьми криком пронесе і люд окрадений спасе”. („Осії глава XIV”).

Українці у вільному світі читають у Найбільшій Українській Книзі слова Тараса Шевченка про колишнє й теперішнє лихо в Україні. Та український геній-поет не впадав у зневіру, він підтримував на душі своїх земляків у найгірші часи царського поневолення українського народу. Його слова скріпляють віру нашого народу в те, що минеться й теперішнє московсько-комуністичне поневолення в Україні.

Так сміються ж з України
Сторонні люди!
Не смійтеся, чужі люди!
Церков домовина
Розвалиться... І з-під неї
Встане Україна.
І розвіє тьму неволі,

Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти! ..

(„Стоїть в селі Суботові”,
1845)

Цього року українці у вільному світі, а головню в цій країні у ЗДА, відзначали 150-ті роковини з дня народження свого духового провідника з надзвичайною вродистістю, бо 27-го червня в столиці цієї могутньої країни, яка носить назву свого першого президента, Юрія Вашингтона, відкривали пам'ятник Тарасові Шевченкові, який в 1857 році мріяв про те, щоб український нарід мав „свого Вашингтона з новим і праведним законом”. Т. Шевченко 107 років тому висловив свою віру: „А діждемось таки колись!”

Вірно і ми в це, а покищо пізнаваймо твори свого генія, бо вони допоможуть нам здійснити мрію автора „Кобзаря” з 1857-го року. Шевченко в своєму славному „Посланні” з 1845 р. закликав земляків, щоб добре пізнавали рідну історію, бо тільки годі зможуть пізнати, що їм робити, щоб здобути втрачену волю.

Найближчий приятель Шевченка і славний історик Панько Куліш писав, що „Шевченко обняв Україну з її могилами кривавими, з її страшною славою, і співану народну річ обернув на живопис того, що було і що єсть на Україні. Його устами весь народ заспівав про свою долю: тим його слово голосною луною розляглося усюди, де лилась наша кров, де лежать наші кості, — усяке серце од його співу стрепенулося”. (Повне видання творів, Шикаго, том XIII, 1963, ст. 15).

Цей самий Куліш писав, що „Шевченко — наш поет і первий історик. Шевченко запитав наші могили, що вони таке, і одному тільки йому дали вони ясну, як Боже слово одповідь” (Там же, ст. 16).

Шевченкова муза, за словами М. Костомарова, „роздирала завісу життя народного”. Т. Шевченко сам зробив те, про що він просив Івана Котляревського в одному зі своїх перших творів:

Прилини до мене хоч на одно слово,
Та про Україну мені заспівай.
Нехай усміхнеться серце на чужині,

Хоть раз усміхнеться, дивлячись, як ти
Всю славу козацьку за словом єдиним
Переніс в убогу хату сироти.

(„На вічну пам'ять Котлярев-
ському”, 1838)

Шевченко своїм поетичним словом переніс в українські хати „ всю славу козацьку”, це значить українську славу. Зробив це він у своїх поезіях і поемах, що мають історичну тематику, і тому ми будемо старатися приглянутися саме тим творам українського поета, в яких він оспівує славу і волю свого народу, щоб цим заохотити його до боротьби за втрачену свободу.

Та автор „Кобзаря” знав, що самою тільки згадкою про давню славу і волю не можна збудити народ зо сну і по-вести його до бою проти ворогів, що його національно і со-ціально поневолювали. Шевченко в своїх політичних поемах гостро таврував тих, які гнобили його нарід. В поемі „Холод-ний Яр” (1845) кинув у вічі тодішнім своїм і чужим понево-лювачам українського народу грізні слова:

Ви розбійники неситі, голодні ворони!
По якому правдивому, святому закону
І землею, всім даною, і сердешним людом
Торгуєте? Стережіться ж, бо лихо вам буде,
Тяжке лихо. Дурить дітей і брата сліпого,
Дурить себе, чужих людей, та не дурить Бога!
Бо в день радости над вами розпадеться кара,
І повіє новий огонь з Холодного Яру.

Поет набирав патосу старозавітніх пророків, коли кар-тав тих людей, які знущалися з його народу. В „Заповіті” (1845) поет передбачав, що Дніпро „понесе з України у си-нєє море кров ворожу”, коли український нарід здобуватиме волю.

Тож зрозуміло, чому політичні поеми поета стали пред-метом найбільших перекирвань збоку різних критиків, які не шукають у Шевченкових творах провідних думок, а „ви-вертають їх так, як їм цього треба”, на що нарікав уже М. Драгоманов у відомій праці „Шевченко, українофіли і со-ціалізм”.

Крім цього треба буде в цій праці порушити й деякі інші проблеми Шевченкової творчості, якими часто грають-ся, немов м'ячем, несумлінні автори, залежно від того, чи їм треба Шевченка побожного чи безвірника, поступового де-

мократа чи заскорузлого оборонця традицій, високоосвіченої людини чи самоука, що не скінчила „високої школи”, хоч вони знають, що Шевченко скінчив Академію Мистецтв із срібними медалями...

Найкраще пізнавати поета з його творів. І ми будемо старатися це зробити, використовуючи рівночасно те, що інші написали про Шевченка.

Здається, що Шевченка вже ми добре знаємо, але коли починаємо його глибше вивчати, „виносимо нові скарби” з тієї найбільшої книги, в якій замкнена вся сила нашого поетичного слова.

Іван Франко ляконічно сказав про Тараса Шевченка такі глибоко правдиві слова:

„Він був сином мужика, і став володарем в царстві духа.

Він був кріпаком, і став велетнем у царстві людської культури.

Доля переслідувала його в житті, скільки лиш могла, та вона не зуміла перетворити золото його душі у ржу, ані його любови до людей в ненависть і погорду, а віри... у зневіру і песимізм.

Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті — невмирущу славу і всерозквітаючу радість, які в мільйонів людських сердець все наново збуджуватимуть його твори”. (Збірник праць XI Наукової Шевченківської Конференції, Київ, 1963, ст. 109).

Тож читаймо й пізнаваймо його твори в 150-річчя з дня його народин та радіймо все наново, що українська земля видала зі своїх надрів такого творчого генія, який стоїть на сторожі своєї поневоленої країни та всіх тих, що терплять від людської несправедливості.

Т. Шевченко будив національну свідомість серед своїх земляків у часах найчорнішої царської реакції в колишній російській тюрмі народів. Робить це він і тепер, і тому в поневоленій Україні появляється стільки писань про Шевченка, щоб фальшивими поясненнями нівелювати вплив могутнього Шевченкового слова, його пророцтва — „встане Україна”.